

Pintér Márta Zsuzsanna

In memoriam Szecskó Károly

2020. február 27-én meghalt Szecskó Károly. A neve után sokféle titulus következhetne: magyar–történelem szakos tanár, levéltáros, történész, művelődéstörténész, helytörténész, újságíró, és a név elé is járna a Dr., a kitűnően megvédett doktori címért, amelyet az Eötvös Loránd Tudományegyetemen szerzett meg 1975-ben, újkori történelemből. De Szecskó Károly neve már önmagában is jelentéssé vált, mert a szakmabelieken kívül ismerte őt szinte minden egri polgár: hónapról hónapra olvasták cikkeit, visszaemlékezéseit, érdekes helytörténeti írásait a mindenkire eljutó Egri Magazinban. Hozzátartozott a városhoz, amelynek a történetét évtizedeken át kutatta. Pedig nem Egerben született: Mezőcsátról származott, de ehhez a városhoz sem lett hűtlen. Legutolsó könyve, a *Mezőcsát monográfiája* (amely 2019-ben jelent meg), visszatérés a gyökerekhez, ahhoz a paraszti kultúrához, amelyből származott, s amelyből (a három fiú közül nem a legkisebbként, hanem a középső gyerekként) kiemelkedett. A miskolci gimnáziumi évek és az egri főiskola nemcsak a kíváncsiságot és a tudásvágyat ébresztette fel benne, hanem kiváló, emberséges pedagógusoknak és mestereknek köszönhetően a tudományos kutatás iránti vágyat is. Erre azonban még évekig várnia kellett – a verpeléti általános iskolai tanári évek után, 1967-től jöhetett el a koncentrált kutatómunka, az anyaggyűjtés, az írás ideje. Neki azonban sikerült az, ami csak keveseknek: általános iskolai tanárként írta meg a doktori disszertációját, követve azoknak a régi, nagynevű tanároknak a sorát, akik tanári munkájuk mellett is szakítottak időt a tudományos kutatásra, még akkor is, ha sokszor feleslegesnek, értelmetlennek tűnt is a külvilág szemében, hogy a pihenéstől ellopott időt a szenvedélyüknek áldozzák. A szenvedély azonban pénztől, elismeréstől, pillanatnyi sikerektől függetlenül is hatalmas hajtóerő – és sokszor bebizonyosodik, hogy csak ilyen szenvedélyesen és hittel érdemes bármibe belekezdeni. Így volt ezzel Szecskó Károly is, aki akkor kezdte el kutatni Eger nevezetes egyházi személyeinek életét, amikor remény sem volt arra, hogy az összegyűjt anyagot megjelentesse, és akkor volt mindennapos vendége a Főegyházmegyei Könyvtárnak, amikor rajta kívül csak kevesen mertek ott kutatni. 1972-ben már készen volt az egri Katolikus Legényegyletről szóló könyve – pontosan 20 évet kellett várnia rá, hogy 1992-ben, a rendszerváltás után megjelenjen, de ez nem számított. Minden könyvnek megvan a maga sorsa (*habent sua fata libelli*) mondták a rómaiak, s neki jó néhány nehéz sorsú, évekig az íróasztalfiókban várakozó könyve volt – végül azonban minden könyve eljutott az olvasókhoz, s amit már nem volt ideje, ereje megjelentetni, azt most az özvegye adja ki, fáradhatatlanul.

1980 és 1989 között a megyei pártarchívum vezetője volt: megbízható, pontos levéltáros (aki a rendszerváltáskor meg is mentette a megsemmisítésre ítélt anyagot, tudva, milyen fontos kordokumentum lesz egykor), aki ugyan megírta a nemzeti bizottságok

kulturális szerepéről szóló könyvét 1970-ben, de utána már nem párttörténettel, hanem várostörténettel, szűkebb pátriájának történetével foglalkozott. 1990 után pedig eljött az igazi anyaggyűjtés ideje, amikor a Heves Megyei Levéltár főlevéltárosaként végre méltó helyére került. 1992 után sorra jelentek meg falumonográfiái (Detk, Verpelét, Besenyőtelek, Ostoros története), és a *Tudós tanárok – tanár tudósok* sorozat újabb darabjai Somos Lajostól kezdve egészen Pásztor Emilig, hat kötetben. Olyan (az egriek számára csak utcanévtábláról ismerős) személyiségek kaptak méltó megemlékezést ezekben a könyvekben, mint Kandra Kabos vagy Szvorényi József. Munkásságában talán ez a két kutatási irány: a helytörténet és a neveléstörténet a legfontosabb, de ezeken kívül még sok minden más is érdekelt. Mindezt jól bizonyítja azoknak a folyóiratoknak a sokfélesége, amelyekben publikált: a *Századok*, a *Levéltári Szemle*, a *Pedagógiai Szemle* mellett írásai jelentek meg a *Magyar Grafikában*, az *Orvostörténeti Közleményekben*, a *Természet Világában*, a *Magyar Könyvszemle*ben és az *Irodalomtörténeti Közleményekben* is, hogy csak néhányat kiemeljünk azokból a lapokból, amelyek több száz cikkét közölték. 2010-ben több mint negyven oldalt tett ki az életmű bibliográfiája, amely az utóbbi években tovább gyarapodott. A tudományos cikkek mellett (amelyek mindig új levéltári forrásokra épültek) nagyon sok írása jelent meg a tudományos ismeretterjesztés szándékával is. Cikkeiben írt az egri, a bükkzséki, a parádi fürdőkről, az egri nyomdákról, a 18. századi bábaképzésről éppúgy, mint az 1848-as honvédtisztekről vagy a Tanácsköztársaság egri eseményeiről. Irodalomtörténeti érdeklődését jelzi a Gárdonyi Géza könyvtáráról vagy a Kálnoky László családjáról írt cikkek sora. Egyik méltatója azt írta róla, hogy két kézzel szórta szét a kincseit, azt a tudást, azt a rengeteg érdekes adatot, tényt, felkutatott forrást, amit a mindennapos könyvtári és levéltári kutatómunka során összegyűjtött. Valóban, aki igazi tanáregyéniség, az akkor is meg akarja osztani a tudását, akkor is tanítani akar, amikor már távolabb került az iskolától. Ezt a tanári mentalitást bizonyítja a TIT-ben végzett munkája, a rádiós és televíziós előadások sokasága is. Fáradhatatlan volt a közügyek intézésében is: neki köszönhető több egri emlékhely, emléktábla felállítása, gondozása, s rengeteget tett azért, hogy az egriek még jobban ismerjék és szeressék azt a várost, amelybe még főiskolás korában ő maga is „beleszeretett.” Sokat tett azért is, hogy az egyetemre váló egri Líceum megőrizze első igazgatója és későbbi tudós tanárai emlékét, még akkor is, ha a pénzügyi nehézségek, a könyvkiadási gondok miatt sokszor találtak visszautasításra a kérései.

A szenvedélyes emberek sokszor türelmetlenek: ő talán azt is érezte, hogy sürgéti az idő: 80. születésnapja előtt még átvehette a várostól a Gárdonyi Géza-díjat, de azután már csak egyetlen éve maradt, hogy tovább folytassa azt a munkát, amire felvette az életét. Sokszor mondta: „én könyveket és jó embereket gyűjtök”? A sok könyv mellett sok barátja, segítője, tisztelője, „jó embere” volt a városban és az egyetemen is. Mindannyiunknak hiányozni fog ismerős alakja a könyvtárban, a Líceum folyosóján, de velünk maradnak a könyvei, cikkei, amelyek megkerülhetetlenek a következő generációk helytörténései, kutatói számára is.